

עין משפט גד מצוה

יה א מיי פ"ג מלמט כבודת הלכה ו סמג עשין ריח טוש"ע י"ד סימן יב ג ג מיי פ"ו מהל' טנהדרין הל' ג טוש"ע ח"מ כ"ה סה עקי"ג: ד [מיי] פ"ח מהל' שמיטה הל' כה טוש"ע י"ד ס"י מה טע"י אן:]

כ ה מיי פ"ו מהל' טנהדרין הלכה כ טוש"ע ח"מ ס"י סה עקי"ג:

כ ו א מיי פ"ג מלמט כבודת הלכה ז סמג עשין רי טוש"ע י"ד סימן שיב טע"י א':

גלוין הש"ם

תוס' ד"ה רביע וכו' אלא תקנת הבכמים בעלמא הוא. ע"י ב"ב קב ע"ב מ"ה תלמוד:

שיטה מקובצת

א[חנה אמר ר' יוחנן שח:
ס על תיבות וישלם מביטו רשעין קל למעלה ליהודות כי ראוי למחוק:
ג הכל:
ו ישלם מביטו. תנא:
ז את.
ח עין ב"ק (דף ק) בחוסי:
ט דמי דאמר תיבת אין נמחק:
י אמר תודוס י"י תודוס:
יא יוצאים מאלכסנדריא של מדינת עד שחובתין האם שלה:
יב פטור אתה שאתה מומחה ועל תיבת א[טרפון גרשך יל למעלה להודות כי ראוי למחק:
יג משה הוא והטובה:
יד קאמר ליה חזא טעה בדבר משנה את ועוד ותיבת חזו נמחק:
יז סהדי ואמר לאל:
יח ליה האי הוה מתיח:
יט ולא עיקר מפי:
יך באחריותו והיינו גרמא:
יט אחד והגיע בן:
יטו עמ ר' ועמור דרתי:
יטו עמ ר' ואמר טרפיה:
יטו עמ ר' שלך שמשלמו:
יטו כלום הוא וזה תיבת זה נמחק:
ס על פי מוס זה ושמו:
סא סכומבט וזיל תוס' חיצוניות פירש שפמ זיל דהולין מוטן המוטל בספק וחולקים וכו' והקשה ה"ר אילנות בין הדיו שעמא משום הדיו מוטן המוטל בספק חולקים אי"כ אין זה אלא סכומבט אבל תמנים חולקים עליו וטבורים הם הדמיה ואי"כ היג הל"ל הכי ואמר רב יהודה אמר שמואל ז' דברי סומבט אבל תמנים חולקים עליו ואמרים שזה הכלל בין המה"ש כדאמרינן בפ' פרה ודכי נמי היה ליה למיטא הכי ואמר ה"ר אילנות דהקנתא בעלמא היא אלא רצו לחלק בין מוס למוס:
ספ מוס למוס:
סז קא כבוד במוטין שרי:
סח טורח גידולה לבא וכו' תיבות גזרו לה נמחק:
סח אהיב רישא דמי אות א' מ' נמחק:

א[דמי טנהדרין לג לתא לתיבות ריש' ואילו זל"ל דמיבות ר' טרפון נמחק ועי' תמוז דף ע"ב.

רבינו גרשום

שבעין:
מתניין נמי דיקא דקניס ר' מאיר.
דקאמר הואיל ונשחט שלא ע"פ מומחה אסור אי"כ הדשאת הו מוס קבוע:
לאכחושי סהדי.
בגון הדשאת לאחור מיחה מיתחיו מוס קבוע.
ואתו סהדי ואמרו דרמאי כי האי גונא חזיניה קודם שנשחט:
דאי אמרת דכולוהו משתני הוו סהדי שקרי ואסור הבכור:
בא וראך.
אלמך:
לימא תנן סתמא כ"י מאיר.
כלומר דאי"כ מיתחיו השחא אתו חזיטו מוס גמור אפילו הכי יקבר היינו כ"י מאיר דקניס:
לא בדוקין שבעין ודברי הכל.
משום הכי יקבר דמשתינן:
משלם רביע לדיקא.
ואית דאמרי משום הכי משלם מחצה ולא יותר הדיו ממון מוטל בספק הואיל ואיכא דוקין דלא משתינן.
למ"ה א[ומחצה לגבוה משום

א[נחלה זל"ל ואת דלמדי דמשי"ה משלם מחצה ונמקו דקניס רביטו ועבדני הרשעים כ"ה ושמן וי"ע.

כה:

רביע דְּרָקָה וּמַחְצָה לְגִבְהָ. וְאֵעוּ"פ שפ"י כְּקוֹנְטֵרַם מִשּׁוּם דְּהוּוּ מִמּוֹן הַמוֹטֵל בְּסַפֵּק שֶׁמָּא יִתְיַרְנוּ חֹסֵס עַל י מוּס וְשִׁמְנָא לֹא יִתְיַרְנוּ לֹא מִשּׁוּם דְּמִיחָי כְּסוּמְכוּס יִשְׂא * אֲלֵא תַקְנַת חַכְמִים בְּעִלְמָא הוּא וְאֵעוּ"ג דְּלֵאייִרי כֻּכַל מוּס אֲפִילוּ יְדוּע שִׁיתְיַרְנוּ מוּמַחַה עַל יְדוּ מ"מ חֲשִׁיב

ליה ספק קַתָּה דְּשִׁמְנָא לֹא מוּזְקִי לִיה מוּמַחַה וְגַם לֹא פְּלִיג בְּיַן מוּס יִשְׂ וְאִי הוּהּ מִייִר הֵךְ בְּרִייתָא דְּדוֹקִין שְׂבַעִין דוֹקָא הוּהּ נִיחָא טְפִי דְּהֵ"ג קִיימָא לָן כְּכַזִּי יְהוּדָה כְּדַפְרִישִׁית וְלִדְיָהּ אִינוּ נַקְבַּר אֲלֵא דוֹקִין שְׂבַעִין וְעוּד יִשְׂ לִפְרַשׁ דְּהֵיינו טַעמָא דְּמַשְׁלֵם מַחְצָה שְׂשִׁיעֵרו חַכְמִים דְּלִינוּ שׁוּה יוֹמֵר כ"ז שְׂעוּמַד בְּסַפֵּק שְׂעֻדִין לֹא הוֹמֵר וּבִתְרוּמָה נְמִי אֲשַׁכְחֵן שְׂאִינוּ שׁוּה אֲלֵא כַּמַּחְצָה שֶׁל חוּלִין כְּדִלְמַרְיַן בְּפִרְק אָף עַל פִּי (כַּמּוּזַת דף נח.) כֹּל מַקּוּס שֶׁחֹזֵכַר מְרוּמָה נִתָּן לֶה כַּפְלִים בְּחוּלִין וּמִיחֹו לֹא דְמִי מַמַּשׁ לְתַרּוּמָה דְּאֲסוּרָה לְזוּרִים וְאֲסוּרָה בְּטוּמַחָה אֲבָל בְּכוּר יִטְוּ מוּמִין שְׂרִי לְגַמְרִי כְּכַזִּי וְכֵאלִז:

משום גזירת מגדלי בהמה דקה. פירוש שהחמירו עליהם חכמים שלא לגדלם כי אם בחורשין חוץ ליישוב ויש צה טורח גדול ואינו שזה אלא רביע דהיינו מחצה פחות מן הגסה ונס כקונטרס פירש כן מפני טורח י"ז גזרו לה אבל לא דקדק ליישב לשון גזירה:
דן את הדין בו'.
כפ"ק לסנהדרין (דף ו.) פריך מינה ל' אצבו שאמר שנים שזנו אין דיניהן דין ומימה מנא ליה דמיירי ביחד אי משום דקתני דן את הדין לשון יחיד הא צריש אלו טריפות (חולין דף מד):
קתני דן את הדין ולא מיירי ביחד כדקתני וכולן רשאין ליקח ויש לומר דהתם קתני דומיא דעדים אבל מתני' דהכא מיירי כולה ביחד דקתני סיפא ואם היה מומחה לביט דין כו' ומעשה כ' טרפון כו' ורישא נמי מי שאינו מומחה ואלה את הזכור א':

ר"י תנן סתמא רבמי מאיר בא' מימה דלא דייק י"ז הכא מרישא דמי שאינו מומחה ורואה את הזכור ונשחט על פיו הרי זה יקבר וישלם מצימו דהיא א' מה נפשך כרבי מאיר אמיה דלאין דינא דגרממי ללא מתוקמא בנשא ונתן ציד דהא נשחט על פיו קתני ובהגזול קמא (כ"ק דף ק.) לא משכח התם משנה דלאין ר"מ דינא דגרממי אלא מצרייתא דמחיתא הכרס והוה ליה לאיתומי מהך ובהגזול בתרמ' (שם דף קז:):
בגי ההוא דלאחויי אחוי דסצר למיחייבייה ממתניתין דדן את הדין וקדחי אמאי לא חייביה מהך:
תרי'

והגומל שבר להיות רואה את הבכורות אין שוחטין על פיו אא"כ היה מומחה כאילא

עד כמה פרק רביעי בכורות

מסני' נמי דיקא.
דנמוינן שבגוף פליגי אבל דזוקין לא פליגי:
הואיל ונשחט שלא על פי מומחה.
דלא משכח ציה ר' מאיר שום ריעומא אלא קנסו דשחטו שלא על פי מומחה ואי דזוקין שבעין הוה ליה למתני ר' מאיר אוקר הואיל ומשתנין אלא ודאי ליכא ריעומא דנמוינ

הגוף פליגי וקנסא קניס גזירה משום דוקין:
דנולאו מישסנו.
כל דוקין שבעין משתינן או דלמא דזוקין גופייהו איכא דמשתני ואיכא ללא משתני ומיח'ו א[למוינן שבגוף גזרינן אטו הנך דוקין משתינן:
למאי נפקא מינה.
הא אפילו איכא ללא משתני הואיל ולא קיס לן הי משתני והי לא מישתני כולוהו אסריי אס נשחטו בלא מומחה:
לאכתומו סהדי.
אס שחטו בלא מומחה והשתא חזינא ליה קבוע וקיימי סהדי י"א ללא נשתנה ומלחא זה היה לו מחיים:
שקרי וננסו.
ואסור לדברי הכל:
סמכוינן עלייהו.
ושרי ל' יהודה ללא קניס:
ספתא כ' מאיר.
דלמר לעיל [כ"ע א' חזק זה ואחד זה אסור דקתני יקבר ווע"ג דהשתא מיתחוי קצוע:
דלמא דזוקין שבעין.
אמר יקבר לדברי הכל משתינן:
כשהוא משלם.
לכהן נתן רביע דמיו משום כזור צהמה דקה ולכזור צהמה גסה חזי דמיו.
משום הכי משלם מחצה דממונ המוטל בספק הוא דאיכא למימר אפסדיה כוליה דאי לא הוה שרי ליה י"ז הכי כי הוה מיייתי ליה קמי מומחה גמור ושרי ליה והוה אכיל ליה והשתא צעני קצורה ואיכא למימר דלאו מידי אפסדיה דלמלא לא הוה מומא ומומחה גמור לא הוה נפיל לא הוה שרי ליה ושמא לא הוה נפיל ציה לעולם מוס קצוע עד שימות:
מ"ט.
רביע דקה ומחצה לגסה:
גסה הפסידה מרובה.
לפיכך תשלומין מרובין:
לפוס פסידא לישלם.
לזה חזי דמיו המרובין ולזה חזי דמיו המעטוינן:
משום גזירא מגדלי צהמה דקה נגעו צב.
משום טורח מגדלי צהמה דקה שיש ציה טורח גדול לגדלה וזה שהחיר הזכור האילו לכהן מטורח גדול דשמא אס הראשו לאחר לא היה מתירו לו והיה לו עוד טיפול מרובה עד שיפול צו מוס להכי נגעו צו דלא משלם אלא רביע.
ל"א מפני גזירת מגדלי צהמה דקה שעוצרין על דברי חכמים דמתנן (כ"ק דף עט:) אין מגדלי צהמה דקה צא"י קנסוהו חכמים דלא לישקל אלא רביעעא.
ולא י"ז מפי המורה:
בתנאי' ואם היה מומחה לצי"ד פטור.
ללא מצי מימר ליה אמאי דיינת ליה הואיל ולא בקי צדיני:
גמ' ר"מ דאין דינא דגרמי.
כ"ק בפרק הגזול עלים (דף ק.) מחיתא א[הכרס שנפרצה אומר לו גזרו נתיאשא הימנה ולא גזרה הרי זה קידש וחייב צאחרייתו.
י"ז גרמי דגרס לאסור תצואתו של חצירו:

זשלמא חייב את הזכאי משכחת נשא ונתן ציד.
שנטל הוא המעות ממנו צידו ופרעו לבעל דין:
אלא זיכה אס החייב היכי דמי.
בעל כרחך לא משכחת לה דעציד מידי אלא פטור אתה קאמר ליה:
שפיא לו משכוו.
למלוה וזה פטר את הלוה ונטל את המשכוון מיד המלוה והחזירו ללוה:
דאנע צבו שרץ.
הציאו טהרות לפניו לישאל עליהן והנטל שרץ אחד י"ז ונגע בהן כדי שלא יהא עוד ספק בהן י"ז ויעמיד דבריו:
שעירבן עם פירושו.
שהציא טהרות לפניו לישאל עליהן ואמר טהרות ונטלן הוא עצמו ועירבן עם פירומו של נשאל לכוף אמר חכם מומחה טמאות הן וטימאן את שלהן שנתערבו בהן:
בתנאי' האם שלה.
רחס שלה:
והאכילה ר"ט לנציגס.
ששאלו לו עליה י"ז אס טריפה היא והאכילה לנציגס:
שלא שלה.
מפני שפרות וחזירות שלהן מעולין מאד ומוכרין אותן ציוקר ורופין שלא ילדו במלכות אחרת כדי שיהו לרביצין להם וחוטפין האם שלה ואינה מתה הילכך לאו טריפה היא:
לגסה חמורך טרפון.
הפסקת חמור י"ז ניטלה האם כשירה וטעה דצבר משנה חוזר דציצורו כסנהדרין (דף לג.) וכיון דאי קיימא פרה הוה מצי למיהדר ציה ולמשרייה אשתכח דמה שאמר לאו כלום הוא י"ז זה וזה שהאכילה לנציגס איהו הוא דלפסיד אנפשיה:
אי נמי צשיקול הדעס טעיה.
דאפילו הוה קיימא לא מצי למיהדר ציה ולמשרייה ואשתכח דאיסורו ואיתא הפסדתו אפילו הכי פטור אתה מלשלם דמומחה אתה.
שיקול הדעת מפרש בפרק קמא דסנהדרין (דף ו.) כגון תרי תנאי או תרי אמוראי דפליגי ולא איתמר הילכתא לא כמר ולא כמר וסוגייא דעלמא כחד מינייהו ואילו האי ועצד כאידך מה עשעה עשוי ומשלם מצימו:
בתנאי' אין שוחטין.
ללמא משום אגרא קשרי ליה:
אלא אס כן היה מומחה

לא משכחת חייב את הזכאי משכחת נשא ונתן ציד.
שנטל הוא המעות ממנו צידו ופרעו לבעל דין:
אלא זיכה אס החייב היכי דמי.
בעל כרחך לא משכחת לה דעציד מידי אלא פטור אתה קאמר ליה:
שפיא לו משכוו.
למלוה וזה פטר את הלוה ונטל את המשכוון מיד המלוה והחזירו ללוה:
דאנע צבו שרץ.
הציאו טהרות לפניו לישאל עליהן והנטל שרץ אחד י"ז ונגע בהן כדי שלא יהא עוד ספק בהן י"ז ויעמיד דבריו:
שעירבן עם פירושו.
שהציא טהרות לפניו לישאל עליהן ואמר טהרות ונטלן הוא עצמו ועירבן עם פירומו של נשאל לכוף אמר חכם מומחה טמאות הן וטימאן את שלהן שנתערבו בהן:
בתנאי' האם שלה.
רחס שלה:
והאכילה ר"ט לנציגס.
ששאלו לו עליה י"ז אס טריפה היא והאכילה לנציגס:
שלא שלה.
מפני שפרות וחזירות שלהן מעולין מאד ומוכרין אותן ציוקר ורופין שלא ילדו במלכות אחרת כדי שיהו לרביצין להם וחוטפין האם שלה ואינה מתה הילכך לאו טריפה היא:
לגסה חמורך טרפון.
הפסקת חמור י"ז ניטלה האם כשירה וטעה דצבר משנה חוזר דציצורו כסנהדרין (דף לג.) וכיון דאי קיימא פרה הוה מצי למיהדר ציה ולמשרייה אשתכח דמה שאמר לאו כלום הוא י"ז זה וזה שהאכילה לנציגס איהו הוא דלפסיד אנפשיה:
אי נמי צשיקול הדעס טעיה.
דאפילו הוה קיימא לא מצי למיהדר ציה ולמשרייה ואשתכח דאיסורו ואיתא הפסדתו אפילו הכי פטור אתה מלשלם דמומחה אתה.
שיקול הדעת מפרש בפרק קמא דסנהדרין (דף ו.) כגון תרי תנאי או תרי אמוראי דפליגי ולא איתמר הילכתא לא כמר ולא כמר וסוגייא דעלמא כחד מינייהו ואילו האי ועצד כאידך מה עשעה עשוי ומשלם מצימו:
בתנאי' אין שוחטין.
ללמא משום אגרא קשרי ליה:
אלא אס כן היה מומחה

יה.
דפטור מלשלם משום דטועה בדבר משנה חוזר דתנן ניטלה האם שלה כשרה:
אין שוחטין על פיו.
דאיכא למימר בשביל שכר שנטל מחירו:

רבינו גרשום

רבינו גרשום

מסורת הש"ס

א[ד"ה כז.]:
ב כ"ק ק.
ח:
סנהדרין ו.
ג.
א [גיטתס]
ה"ה"ס לריבס].
ד סנהדרין
ג.
ז [של סנהדרין ג.].
ו [של בית מוסס כן איתא כסנהדרין ג.
ז.
ועי' מוס' לקמן מ.
ד"ה כפירין].
ז [שאלמך].
ח סנהדרין ג.
כג.
ט [כסנהדרין ג.
ליחא חזיבות רבי טרפון וע"ש וגם כמשנה ג.
שם ג.].
י גבי מחלת צ"ק.
יא כממו צ"ק.
יב [ועי' מוס' חולין מד:
ד"ה וכן].
יג י"א ע"כ וכו' צ"ק.

הגהות הב"ח

א[במשנה רבי טרפון פטור תמא שאתה מומחה:
ב ר"ש ד"ה דטלהו וכו' ומיחו במדומין וכו' דמשתינן:

מוסף רש"י

שנשא ונתן ביד.
ונל ציד ממון מן המצנע וישלם לתובע (כ"ק פ.) שהיה לו משכוון.
למנוע מן התובע ויחיה הידיו את טלה ואמר לו פטור אתה ונטל המשכוון מלך המלוה והחזירו ללוה (סנהדרין ג:
וכע"ז כ"ק פ"ג ס"ח.) דאנע בהו שרץ.
שפלא לישאל לפניו על דבר הספק טעול לו צטאהושי ואמר לו הדין טמאות הן ונטל שרץ וישלף עליהם שלא יהא עוד ספק דבריו ולא היו אלא טהויות (סנהדרין ס"ח.) להחוק צדיניו (כ"ק פ"ג ס"ח.) שיערבן עם פיריותו.
ונל הדין לפירות טמאים וערבין עם שאר פירות הטוב שחאלו והוה ליה עושה מעשה צדיים ומיוק (ס"ח) ונמלא שטעם והכי בכל טמא (סנהדרין ס"ח.) האם שלה.
צית הדין ונקולא טרפמת ושלמותו ובע"ז מטריג"ה (סנהדרין ג:.) ואמר תודוס הירופא.
מפני שאמר חזוקס הירופא.
אין פרה בו'.
לפי שטעוין הן ואין רופין שזיו מליות במקומו אחריס, וקא חוין דמתקיימות (ס"ח.) הלכה חמורך טרפון.
לומר כרץ אפי למכור את ממורי ולהחריב פרה לנעלים (ס"ח.)

רבינו גרשום (המשך)

דאמרינן דמשלם דמי בשר בול:
מ"ט.
למאי מחצה:
דהו בהמה גסה מפסידו הרבה הילכך משלם הרבה מחצה:
וזה.
בהמה דקה דהפסדה מועט אמרינן דגדולה כי"כ משלם רביע:
אי הפסדה מועט לשלם לפוס פסידה.
כלומר מחצה מההוא מועט ומאי שנא רביע:
לא משום קנס מגדלי בהמה דקה.
דאסור לגדל בהמה דקה בא"י:
ומסקינן דהאי בכור של בהמת כהן הוא והוא גידל בהמה רביע:
ואם היה מומחה.
לירבים דלא טעה אלא בשקול הדעת פטור מלשלם:
דדאין דינא דגרמי.
בכ"ק בפרק הגזול עציס.
והאי גזרם בדבורו לאבד ממון:
שנשא ונתן ביד.
שנטל בידים מזה ונתן לזה.
ואי גזרם הוא אלא גזול:
כגון שהיה לתובע משכוון בידו של תובע ונטלו הימנו ונתנו לזה:
דאנע בהו שרץ.
בירים:
טיהר את הטמא.
כגון שנטל פירות סמאין ואמר שחורין הן ועירבן בפירות חברו דקא עבר בידים דהפסיד פירותיו:
האם.
בית ולי שלה:
והאכילה לכלבים.
דאמר דטרפה היא:
הלכה חמורך טרפון.
כלומר הפסדת חמורך.
כלומר שתרפס לו חמורך תחת פרותו שהפסדתו:
והיפוק

עין משפט ו גר מצוה

כם א מיי פ"ו מהל' קרנ' פסח הל' ט:
ל ב מיי פט"ו מהל' טומאת ארובות הליט':
לא ג מיי פכ"ג טע"ב סנהדרין הל"ה טע"ט ח"מ סקנן ט סקנף ה:
לב ד מיי פ"ג מהל' צבורות הלכה ח סנף עשין ר"א טע"ש י"ד סקנן ש"א:
לג ה מיי פ"ח מהל' שמיטה ויובל הל' יד:
לד ו ז מיי פ"ב מהל' מעשר הלכה טו:

הגהות הב"ח

א בפשטה טווי ובגדים.
ב צ"ב ק"א ואריג: **ג** שם מנשה טווי ואריג.
ד צ"ב ש"א ובגדים: **ה** שם מנשה קמורה לשם ל"ל' אות ו' נמחק: **ו** רש"י קורט ד"ה שגר צנאים ש"ך צלון גמרה: **ז** ת"ר"ח (שעמוד הקורט) ה"כ א"ל כ"י וכן ענינו צריך לומר דאין מערבין וכו' וש"ר לעטמא ע"י ניפוח משום דאין מערבין אף כ"י א"י נמי מערבין אף כ"י לדבר הרשות:

לעוי רש"י

פילטרייש"י. לבדים (מפציעים של לבד).
טריציווייש"ט (טריציווייר"שן) מקלעת.

רבינו גרשום

וּמְטַמְא: שנידש טהור.
לְבַי עוֹרְשֵׁין פסח: א"י נמי בשאר טומאות. כגון וּבְלִיטָה ושְׂרָצִים דאין מוהרין אלא על טומאת מת בלבד: כפועל בטל של אותה מלאכה דבטיל מינה. דיש ברוב לוקח ולחמיר כיצד פועל חייט או סופר שאין כבלאכחו טורח כ"כ ומורח: ביום ג' פשיטא אם שוכרו אדם על מנת שיהא בטל ממלאכתו וישמור ביתו ומבקש שניח לו קצת משכרו האיל הוא בטל שאינו טורח ודאי כיון שאומנותו היא בלא טורח אינו רוצה להניח משכרו אלא דבר מועט כגון פשיטא אחת אבל פועל שולאמי קשה כגון כתיף ודאי ברצון יניח חצי שכירותו או יותר ע"מ שיהא בטל אף כאן לפי האומנות שבמטלו כדלויין א"י הדני יתן לו שכרו: ולא עורות שאינן עבודין. דשמא של כבוד יתן אבל לוקחין ממנו עורות על נקבה.
אלא דבר קדשא בכבוד: דמחילף בדעלן. שארין בשיר: סבר. אם אעברו ואח"כ נודע שהוא לו כבוד ואסדרוהו עלי ומנצאתו מאבר טורח (אבל לילכין) כשהוא עבוד בידו שאינו עבוד של כבוד ואם אינו עבוד חיישינן: מידע ידוע. דכיון דלית בהו מקום וכרות דאי הוו דנקבה: וצואי. שאינו מלובן: השתא מלובן לא זבנינן דצ"ג דאיכא דאיכא למימר דלא היה טורח ללבנו אלא אם כן חולין אפילו הכי אין לוקחין: צמר מלובן מצואתו. אבל לא מלובן כ"י צרכו: אבל לוקחין טוי ובגדים. ודאי לא היה עושה מלאכה מותרת כ"כ אם היה של כבוד: מאי בגדים לא ממש אורגים אלא נמט. פלטוס דקל הוא לעשות: אפילו טורח. דהכא ליכא למימר לא טוחב למיסקיה דדבר קל הוא: יחכי בנקלי. גנדל י"ש בלעז לעשותו כטוריה: דמערי בוה שמן זית.

כ"ו:

אבל לִשׁוֹן צוֹדֵקִין משמע לכתחלה כדי לעזור ולעשות פסח ולהכי צעיי מאי צודקין דמה היא אותה צדיקה והשתא יש שלשה ענינים צבית הפרם לעושי פסח לכולי עלמא ולגזיר לצבית שמאי מנפח וטהור וללמוד תורה ולישא אשה ולדון ולערער ולכבוד הצביות שרי ליטמא בלא ניפוח ולשאר מצוות כגון עדות דהכא שרי על ידי ניפוח וטמא וכן צעירוב (ה) יאט) אומר אין מערבין אלא לדבר מצוה שרי ליטמא ע"י ניפוח יאט) (וטמא) ואי מערבין אף לדבר הרשות יש ללמוד משם דעל ידי ניפוח שרי אפילו בלא מצוה אלא יאט) מדצביהס) וטמא אי נמי מערבין לדבר הרשות איכא לאוקומי המשנה כשעירב לדבר מצוה שרגילות הוא לערב לדבר מצוה כדקתני צריש כיצד משתפין (עירובין פג). וכל מי שילך לצבית האבל או לצבית המשמה וקאמר התם דאורחא דמילתא קתני והא דצעי בצביגה (דף כה:): הצדק לפסחו מהו שאילכ בתרומתו אצדיקה דרבי יהודה קאי ולא יאט) אמתני' ולפי' ר"ת איפכא ועוד היינו יכולין לפרש דכל הצדיקות לעושי פסח אלא דצדיקת המשנה לאחר יאט) שעברו צודקין כדי לעזור ופירוש כמו אמר רב יהודה מאי צודקין כההוא דצריש אלו מציאות (צ"מ כה). וכמה אמר רב יצחק קצ בצרבע אמות וצפרק לא יחפור (צ"ב כג): וכמה אמר רב יצחק קמיה דלשיאן כמלא יאט) חלון ט):

ור**ב** יהודה בר אמי משמיה דרב יהודה אמר בית הפרם שנידש טהור. צפרק צמרא דחגיגה (דף כה). גרס רב חייא ט) צבני אמני משמיה דעולא: **כ**פועל בטל של אותה מלאכה. פירש צקונטרס מאותה מלאכה דצטל מינה דאם היה נוקב מרגליות שעצומתה נוחה לעשות ושכרו מרובה ואם אומרים לו טול כך וצטל היום ממלאכה אינו פוחת משכרו אלא דבר מועט שהרי נוחה ואין צה טורח ואם מלאכה קשה היא כגון נגר אם אומרים לו

אתה נוטל עכשיו ג' זוזים טול זו והצטל היום מאותה מלאכה לעסוק במלאכה קלה ניחא לו להצטל לטול זו עד כאן לשון הקונטרס ולא היה לו לפרש שיטול שגר בטולה מאותה מלאכה לעסוק יאט) במלאכה קלה

כזו דא"כ היה נוטל ט) [שכר] לדון ולהעיד להזות ולקדש אלא היה לו לפרש שנותנין לו שגר בטולה מאותה מלאכה יאט) וצטל לגמרי ואינו עושה בשום מלאכה וכענין זה כרצין לפרש בסוף אלו מציאות (צ"מ לא): גבי השבת אצידה דתנן היה צטל מסלע לא יאמר לו תן לי סלע אלא נותן לו שכרו כפועל ט) צטל מאותה מלאכה וגם שם פירש צקונטרס כענין שפירש כאן וא"א לומר כן דא"כ היה נוטל שגר על השבת אצידה ואפי' לרצון דלארי טעניה בשכר לא אמרי אלא משום דא"כ לכתבו רחמנא טעניה ולא צעיי פריקה וצריש יאט) הכונס (צ"ב ו): אמרינן שאמר אצידה כשאמר חכס דלמי הגאה אית ליה אלא כרצין נמי שם לפרש ליושב וצטל לגמרי ורצינו חננאל פירש שם יאט) כמו שצאשר ימות השנה אין נותנין בתפירת צגד אלא חצי סלע והוא עתה צעמא הרגל ומופר צגד צסלע יאט) [אין] אומרים לו קבל שגר כמה שתנוח למלאכה זו שאתה מקבל עליה סלע יאט) [אלא] כאותו שגר שאתה היית נוטל כמותה צאשר ימות השנה שלא היית נוטל עליה אלא חצי יאט) מפני השבת אצידה ופירושו תמוה דאין הלשון משמע כן וגם אין כאן שום ט) הכירא לטול צעמא הרגל יאט) כאשר ימות השנה והיו כהלכתא בלא טעמא ועוד תניא צריש השוכר את האומנין (צ"מ ע): השוכר את הפועלים והטעו את צעל הבית כו' אבל הלכו חמרים ולא מנאחו תצואה הלכו פועלים ומנאחו שדה שהיא לתה נותן להם שכרם משלם אבל אינו דומה הבא טעון להצא ריקס עושה מלאכה ליושב וצטל וקאמר התם מני תנא קמיה דרב נותן שכרו משלם א"ל חצביא אמר אי הואי התם ט) הוה יעינא ליה כפועל צטל אלמא קרי ליה פועל צטל ואשמע לגמרי כמו ט) שפירש ולא כמו שפירש יאט) [רש"י] ור"ח כלל ומיהו קשיא מהא דתנן צפרק איזוהו נשך (שם סה). אין מושיצין טוויני למחילת שגר יאט) אלא א"כ נותן לו שכרו כפועל צטל ומפרש בגמרא כפועל צטל של אותה מלאכה דצטל מינה וצריכא דחי אשמעינן רישא טוויני משום דלית ליה טרחא אבל סיפא דלית ליה טרחא יאט) אימר לא קגי ליה כפועל צטל ט) ואמאי ק"ד דלא תסגי ליה כפועל צטל והלא יאט) כל זה קדונו שנותנין לו יותר לפי מה שהוא טורח ועוד דצצרייתא פליגי התם כמה הוא שכרו צין מרובה צין מועט דצרי ר' מאיר ר' יהודה אומר אפילו לא צטל עמו אלא צציר כו' ר' שמעון אומר נותן לו שכרו משלם והשתא מתני' יאט) ר' שמעון שזהו שכרו משלם ובתוספתא משמע דמתני' כו' מאיר דקתני המושיצ צצירו צחנות למחילת שכר נותן לו שכרו כפועל צטל דצרי ר' מאיר ועוד קתני סיפא יאט) ר' שמעון אומר נותן לו שכרו משלם אינו עושה מלאכה ליושב וצטל יושב צחמה ליושב צלל ולפירוש הקונטרס דשמעתין ודצבא מניעא קשיא אבל לפי מה שפירשתי דכפועל צטל היינו ציושב וצטל לגמרי ניחא ולא קשה מידי הא דקאמר כריכא יאט) וצין מרובה צין מועט דקאמר ר' מאיר היינו צין היה עוסק במלאכה מרובה צין היה עוסק במלאכה מועטת יאט) ור' שמעון אומר נותן לו שכרו משלם שצומדים כמה היה רוצה לטול ולצטול ממלאכה ורצינו חננאל פירש שם כפועל צטל כגון אדם צטל שאינו מוצא מי ישיכינו והולך וצטל והיה משתכר צקל ולא יתן לו כמו שפועלים הולכים עכשיו שם ציוקר יאט) הרצה משכירין כגון שהיה נשכר עכשיו צשמי סלעים וצאותה שעה היה צטל לא יאט) יהיה נוטל אלא סלע:

עד כמה פרק רביעי בכורות

כפועל צטל של אוסה מלאכה. דצטל הימנה דאם היה נוקב מרגליות שעצומתה נוחה לעשות ושכרו מרובה אם אומר לו טול כך וכן ותצטל היום ממלאכה אינו פוחת משכרו אלא דבר מועט שהרי נוחה ואין צה טורח ואי מלאכה קשה היא כמו נגר אם אומר לו אתה נוטל עכשיו שלשה זוזים טול זו והצטל היום מאותה מלאכה ועשה מלאכה קלה זו נוח לו להצטל וליטול זו והכא נמי כי ההוא אגרא יהיב ליה שהרי מצטול ממלאכתו וכוליה אגרא לא יהיב ליה שהרי אינו עסוק במלאכה קשה אלא: **ב**מתני' החשוד על הצבור. יאט) כגון החשוד להטיל מום בצבור: **ה**) צצר צצאים. שאדום הוא מיחלף צצצר עגל זימנין דמוצין עגל צבור תם ואומר צצצר כצי הוא: **ג**ב' שמעי רצנן. דצבור תם הוא וטעון קצורה ומפסדי ליה מינאי ומפסיד על טרחו ואינו מעצדן: **ו**) של נקבה. דאין לחוש בצצורה: מידע ידוע. צין עור זכר לעור נקבה: חייק. חותך לזכריתה מה ועושה כעין נקבות וכי משייליה מה חתוך זה צצמקוס נקבות ואומר כעצרים אכלוה: **ז**) צואי. צמר שאינו מלובן מנאוחו: השאפ מלוונן. דליכא למימר לא מפסיד טירחיה ולא מלנצין לה דסצר שמעי רצנן ומפסדי ליה מינאי אפי' הכי יאט) כיון דטירחא זוטא היא לא קפיד עליה ולא זנינן צואי מינעיא: **ח**) אכל לוקחין ממנו טוי וצגדים. דאי מנכור לא היה טרח להו דמקפיד אטירחיה ט): **צ**גדים מינעיא. יאט) הא מפעש שנטוו אצמרחי להו: נמעי. פליטריש ולא נטוו

במתני' החשוד על השביעית. לזרוע או לעשות סחורה צפסיחיס: פרק. כמזש וממוקן צצמקין: **ג**ב' אריג מינעיא. הא צה ללכל טווי קודס לכן ומההיא שעתא אצמרחי: טיני. ששרות שקורין טרלוייר"ש ועושין אותן מפשתן עד שלא נעוה: **ב**מתני' אפי' מיש ומלה. משום קנס: **ז**יקס תרצא

פרומה. כל דבר שנותנין צגן שמן זים. וכיון דלית צהו זיקת תרומה לא זצנינן מיניה: תרצא

כזו דא"כ היה נוטל ט) [שכר] לדון ולהעיד להזות ולקדש אלא היה לו לפרש שנותנין לו שגר בטולה מאותה מלאכה יאט) וצטל לגמרי ואינו עושה בשום מלאכה וכענין זה כרצין לפרש בסוף אלו מציאות (צ"מ לא): גבי השבת אצידה דתנן היה צטל מסלע לא יאמר לו תן לי סלע אלא נותן לו שכרו כפועל ט) צטל מאותה מלאכה וגם שם פירש צקונטרס כענין שפירש כאן וא"א לומר כן דא"כ היה נוטל שגר על השבת אצידה ואפי' לרצון דלארי טעניה בשכר לא אמרי אלא משום דא"כ לכתבו רחמנא טעניה ולא צעיי פריקה וצריש יאט) הכונס (צ"ב ו): אמרינן שאמר אצידה כשאמר חכס דלמי הגאה אית ליה אלא כרצין נמי שם לפרש ליושב וצטל לגמרי ורצינו חננאל פירש שם יאט) כמו שצאשר ימות השנה אין נותנין בתפירת צגד אלא חצי סלע והוא עתה צעמא הרגל ומופר צגד צסלע יאט) [אין] אומרים לו קבל שגר כמה שתנוח למלאכה זו שאתה מקבל עליה סלע יאט) [אלא] כאותו שגר שאתה היית נוטל כמותה צאשר ימות השנה שלא היית נוטל עליה אלא חצי יאט) מפני השבת אצידה ופירושו תמוה דאין הלשון משמע כן וגם אין כאן שום ט) הכירא לטול צעמא הרגל יאט) כאשר ימות השנה והיו כהלכתא בלא טעמא ועוד תניא צריש השוכר את האומנין (צ"מ ע): השוכר את הפועלים והטעו את צעל הבית כו' אבל הלכו חמרים ולא מנאחו תצואה הלכו פועלים ומנאחו שדה שהיא לתה נותן להם שכרם משלם אבל אינו דומה הבא טעון להצא ריקס עושה מלאכה ליושב וצטל וקאמר התם מני תנא קמיה דרב נותן שכרו משלם א"ל חצביא אמר אי הואי התם ט) הוה יעינא ליה כפועל צטל אלמא קרי ליה פועל צטל ואשמע לגמרי כמו ט) שפירש ולא כמו שפירש יאט) [רש"י] ור"ח כלל ומיהו קשיא מהא דתנן צפרק איזוהו נשך (שם סה). אין מושיצין טוויני למחילת שגר יאט) אלא א"כ נותן לו שכרו כפועל צטל ומפרש בגמרא כפועל צטל של אותה מלאכה דצטל מינה וצריכא דחי אשמעינן רישא טוויני משום דלית ליה טרחא אבל סיפא דלית ליה טרחא יאט) אימר לא קגי ליה כפועל צטל ט) ואמאי ק"ד דלא תסגי ליה כפועל צטל והלא יאט) כל זה קדונו שנותנין לו יותר לפי מה שהוא טורח ועוד דצצרייתא פליגי התם כמה הוא שכרו צין מרובה צין מועט דצרי ר' מאיר ר' יהודה אומר אפילו לא צטל עמו אלא צציר כו' ר' שמעון אומר נותן לו שכרו משלם והשתא מתני' יאט) ר' שמעון שזהו שכרו משלם ובתוספתא משמע דמתני' כו' מאיר דקתני המושיצ צצירו צחנות למחילת שכר נותן לו שכרו כפועל צטל דצרי ר' מאיר ועוד קתני סיפא יאט) ר' שמעון אומר נותן לו שכרו משלם אינו עושה מלאכה ליושב וצטל יושב צחמה ליושב צלל ולפירוש הקונטרס דשמעתין ודצבא מניעא קשיא אבל לפי מה שפירשתי דכפועל צטל היינו ציושב וצטל לגמרי ניחא ולא קשה מידי הא דקאמר כריכא יאט) וצין מרובה צין מועט דקאמר ר' מאיר היינו צין היה עוסק במלאכה מרובה צין היה עוסק במלאכה מועטת יאט) ור' שמעון אומר נותן לו שכרו משלם שצומדים כמה היה רוצה לטול ולצטול ממלאכה ורצינו חננאל פירש שם כפועל צטל כגון אדם צטל שאינו מוצא מי ישיכינו והולך וצטל והיה משתכר צקל ולא יתן לו כמו שפועלים הולכים עכשיו שם ציוקר יאט) הרצה משכירין כגון שהיה נשכר עכשיו צשמי סלעים וצאותה שעה היה צטל לא יאט) יהיה נוטל אלא סלע:

תרצא

מסורת הש"ס

א) וצרכות יט: וע"ש על הגליון. ג) צ"מ אל: סת. וסס ה"א מתי כפועל בטל והא לא צטל מינה אמר אמי כפועל בטל של אותה מלאכה דצטל מינה רש"י. א) צ"ל דצעל, ד) פ"י מלת כל דקאמר ר' שמעון לאחיי מאי וכי"פ הרי"ע מצטעריה. ט) [ש"ך למתני'. ו) [ש"ך למתני'. ז) [ש"ך למתני'. ח) ע"כ. ט) אי אין מערבין אלא כו' צ"ק. י) צ"ק מיי. ט) צ"ל טמא וגי יהודה צה כו' צ"ק. יא) ווע"ש מוס' וימא עז. ד"ה הני תוס' פסחים לג. ד"ה תמן ומה שציינתי שם. י) ונבש"ס שצפניו צימא צר אלא. יא) [ש"ך למתני'. יב) צ"ק. יג) [ש"ך למתני'. יד) לא היה יעינא ליה אלא כפועל צ"ק. ק) שפירשתי כו' רש"י ור"ח צ"ק. ר) ועלם וינון לו כפועל בטל ור"ש צ"ק. ט) קלה כו' צ"ק.

מוסף רש"י

בית הפרם שנידש. צרגל צ"ל אדם (שד"בין ל) דדיה רצה צרגלים הדיה (בתובות כח) טהור. דמלעין לקולא ואחמינן כל העמנות נכמתו לפחות משעריה (שם) שרגלים משערי אה העמנות ושקוס (גדה ט) א"ל: שדרסיא הרגלים העירבתן (פסחים צב). כפועל בטל של אותה מלאכה. דצטל מינה. כמה אדם רוצה לטול ולפחות משכרו ליעטל ממלאכה זו כצדה שחא עסק חבא ולעסוק במלאכה קלה כזו, הכל לפי טבד המלאכה ורצונו שגר. יא) מלאכה שטורחה קל וסמיה רב, א"ו חילוף (ב"ח אכ).

שיטה מקובצת

אל ואם היה: ט החמור וכו' תנא נוטל שכרו כפועל: ט מלאכה דבטל מינה: ח ממנו אפילו בשר: ז זבנינן מיט: ו שמעו בי רבנן ומפסדו לה מינאי: ו תרומה לשם חולין: ט החבור בתן החחדש: ט הכי. ס"א הואיל דטירחא זוטרי: ט מיבטיא דהא שעה כו' בהו הסי' ד: יא) כל לאחיי מאי לאחיי קריב דגיס שמרבין: יא) בעירוב אי אין: יא) וטמא משום מצוה ואי: יא) אלא שהעמידו בדריהו וטמא: טן ולא אמתני' ודפי': טן לאחור שעבר ורב יהודה: יא) כמלא רוחב חלון: יא) מלאכה קשה לעסוק: יא) מלאכה כירשב ובטל: ט כפועל ומפרש בגמ' כפועל בטל: יא) ובריש פ' הכונס: טן שם כגון שבשאר: טן כסלע ואומרים לו: טן סלע באותו שגר שהיית נוטל בהנאתה בשאר: טן חצי סלע מפני: טן הרגל כבשאר ימות: טן שפי' ר"ח כלל וגם לא ממש כפי' הקונטרס ועוד קשיא: טן שכר ולא יתן מעות לחברו ליחך בהם פירות למחיצת שכר אלא א"כ כו' כפועל ומפרש בגמרא: טן טרחא אימא לא: ט בטל כו' ואמאי: יא) והלא זהו דינו שנותנין: טן מנחי' כו' משעין: טן סיפא דתוספתא ר"ש: טן צריכא בגמרא ובין: טן מומתה לעולם נותן לו כפועל בטל ור"ש: טן מאיר ודא דקתני בתוספתא עושא מלאכה ליושב ובטל לאו: טן ביוקר ומוצא הרבה: טן לא היה נוטל:

עד כמה פרק רביעי בכורות

ל

עין משפט גזר מצוה

א [טושיע וי'ד סי' קיט ספי' ז':] לה ב מיי פ"ח מהל' שמיטה ויוגל הלכה טו: ג [מיי פ"ח מהל' משכב ומשכב ה' יא':] לו ד מיי פ"ח מהל' שמיטה הלכה טו: לו ה מיי פ"ח מהל' פופ"ג מהל' מעשר הלכה ז' ורכש"ג דלאמן על אחרים: לה ו מיי פ"ח מהל' שמיטה ויוגל ה' טו ופ"ג מהלכות מעשר שני הלכה א': ז [טושיע וי'ד סי' קיט ספי' ז':] ח [טושיע שס ספי' ז':]

רבינו גרשום

דשמן חיוב בתרומה: דהוי מוכין תרבה במדכנתא. (א) והיה אחד שהוא טהור של הורוא דכנתא דכנתא טהור כמו דכי ואמר לן רבי דאמר משמיה דרבי יצחק האורליני ז"ל דהוא אמר דאקשתא ואיתרא דקאמר בשחיתא חולין בחלב של קיבה הוה אבל הורוא דכנתא כוליה טהור: כמאן כ"י הורה: דקניס הכל: אי הכי אפילו מים ומלח נמי. ליקניסיה מיט לא קניסיה אלא אמגוזי: דעולם כרבי שמעון. דאמר כל שיש בו זיקה והאי נמי אמגוזי זיקה דאיסורא יגהו: גר. מימשי: החשוד על השביעית. למכור דאסור למכור שביעית: כיון דמיתסרא ליה לטהרה ולית ליה פדיון כדאמר' האחרון נתפס כשביעית ופירי עצמו אסור: כיון דחשיד אדאורייתא. ומהו שביעית ומעשר כ"ש אדרבנן: דטהרות אוקלי חולין בטהרה אינו חשוד ומרבנן: הא. חשוד על הטהרות חשוד נמי ומהו שביעית ומעשר דתני ריש שהוא חשוד על הטהרות ואינו חשוד לא על זה ועל זה: כשראינוהו שגה. חומרא דשביעית צפ"ג דכמות (דף כד.) גבי שלי חשד ושל חכמי יטן דסתם עם הארץ אע"ג דחשידי אדמאי לא חשידי אשביעית וסותר פירוש רבינו שמואל דמפרש דחשד וישן דנקט משום שביעית וכי רוצה לומר דהוא הדין בשביעית וכמה קושיות (ג) דמקשה רבינו תם על פי' רבינו שמואל כמו שפירש בכמותות ומפרש י"ז חשד וישן להשציח המקח בעלמא קאמר ולא לענין איסור והיתר יהודה שביעית חמירא. ומדחשיד על החמור

(א) היה מוכר חלב של ידן והיה אומר שהוא טהור כ"ל וכ"ה ענין ערך מרבנא ע"ש.

תרבא דאטמא במד דכנתא. כן גרים רבינו תם פירוש מר בחילוף של כנתא כמו זמר דשמוטה דצפרק גיד הנשה (חולין גז.) וכמו זמר י"ח דפרולא דצבא קמא (דף ק"ג.): **מעשרות** י"ח דבעו חומה חמיר ל"ה. מכלן מדקדק רבינו תם צ"מ י"ח שהזכיר מעשר אלל שביעית דמייירי צונתן מעשר שני לגס חולין כגון הרי אלו בחוקתן למעשר ולשביעית צפרק הנוקין (גיטין סא.): וכן אינו חושש (ט) ל"ח לתכלין שבה לא משום שביעית ולא משום מעשר צפ"ק דחולין (דף ו.) ולשון מעשר נמי מוכיח כן דהיכא דאיירי בחששא דאינו מתוקן נקיט טבל או דמאי: הא חשוד חשוד. למשמע ליה דלגובה לא אינטיך דפשיטא דכי נאמן על הטהרות דנאמן על השביעית כיון דנוהג מנהג פרושים שאוכל חולין צטרהה:

מתני' כשראינוהו נוהג בצניעא בתוך ביתו. שנוהר מן השביעית משמע דעם הארץ י"ח סתמא דצוקו הנוקין (גיטין סא.) קאמר מאי שגא רישא ומאי שגא סיפא דמינקל צאשת עם הארץ ומחמיר על החשודה על השביעית קאמר רבא הכא שגא עסקינן צעם הארץ דרבי זנאי וטומאה וטהרה דרבנן ומדמתי גבי טומאה וטהרה עם הארץ סתם וגבי שביעית קמתי החשודה משמע דסתם עמי הארץ חשידי לטהרות ולא חשידי אשביעית ומיהו מהא דשרי לצור ולטוחו גבי עם הארץ דחשיד לטומאה וטהרה ולא אסרינן מטעם שביעית אין לדקדק כלום דלמא שגאר שני שבו עיירי היא ולא בשביעית או דה"ג איירי בפירות הידועים שהם ממוקנים לרבא דלית ליה שינויא דאזי דרוצ עמי הארץ מעשרין ועוד קשיא מכלן לפירוש ר"ת דמפרש צפ"ג דכמות (דף כד.) גבי שלי חשד ושל חכמי יטן דסתם עם הארץ אע"ג דחשידי אדמאי לא חשידי אשביעית וסותר פירוש רבינו שמואל דמפרש דחשד וישן דנקט משום שביעית וכי רוצה לומר דהוא הדין בשביעית וכמה קושיות (ג) דמקשה רבינו תם על פי' רבינו שמואל כמו שפירש בכמותות ומפרש י"ז חשד וישן להשציח המקח בעלמא קאמר ולא לענין איסור והיתר יהודה שביעית חמירא. ומדחשיד על החמור

והשתא לר' אילעא דחשוד לטהרות דרבנן חשוד אשביעית כל שכן סתם עמי הארץ דכי היכי דחשידי אדמאי דלוריתא חשידי נמי אשביעית ודוחק להעמיד סתם עם הארץ צ"מ דלא חשיד אשביעית כשראינוהו נוהג צניעא צמוך ציתו ועוד קשיא מהא דתנן במס' דמאי (פ"ג מ"ד) ומיייתין לה נמי בהנוקין (גיטין סא.): המוליך חטין לטוחן כותי או לטוחן ע"ה אינו חושש לא משום מעשר ולא משום שביעית משמע דסתם עמי הארץ חשידי אשביעית וי"ל י"ח משום כותי נקט שביעית אי נמי בודאי חשוד איירי וכן היא דהלוקח לולב מחצירו צבשיעית דקאמר עלה צפ" לולב הגזול (סוכה נט.) דאין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ וכן הא דמיייתין פרק קמא דחולין (דף ו.) הנותן לשכנתו עיסה לאפות וקדירה לצלל אינו חושש לשאור ולתכלין שבה לא משום שביעית ולא משום מעשר ואם אמר עשה לי משלכי חושש כ"י כל הני מייירי בודאי חשוד וא"ת היכי מוכח מיהו בחולין דגזרו על תערובות דמאי דלמא חשוד גרע מסתם עם הארץ לגבי מעשר ראשון כדמוכח בשילהי הנוקין (גיטין סא.) לאזי וי"ל דלרבא פריך דלא חמיר ליה": י"ח **באתריה** דרבי יהודה חמירא ל"הו שביעית. ולכן חשוד אע"ג דהא צפ"ק דשבת (דף ז') אמרינן דבתרומה כיון דאפשר למיעבד כדשמואל דחטה אחת פוטרת את הכרי לא חשידי והכי נמי גבי מעשר שני לא הוה לן למיחשדיה כיון דאפשר למעבד כדשמואל דהקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל דהוא הדין י"ח מעשר שני ובשאלמות דרב אחאי הוא צדיקא על כרס רבעי שמחללן אותו על דבר מועט ומעשר שני ונטע רבעי דין אחד להם צ"מ דקדש קדש גמרינן להו מהדדי כליאתא צפרק שני דקדושין (דף נד.) ואפי' לפתחא מסתבר דשרי כמו גבי הקדש צמסכת ערכין (דף כט.) דשרי צומן הוה גבי ההוא גברא דאחרימינהו לנכסיה והא דמוקי צפרק התקבל (גיטין דף סה.) היא דכילד מערימין על מעשר שני צמעשר צומן הוה דרבנן הוה יכול להקשות צומן הוה מאי הערמה כריך לפטור מחומש והלא יכול לחלל לשוה מנה על שוה פרוטה אלא מסלק ליה צפירכא אחריתי ואמה העצירה צומן הוה מיי אכרא וכן מעשים בכל יום שאנו מחללין כרס רבעי שוה מנה על שוה פרוטה וי"ל דלא דמי מעשר לתרומה דפעמים שאין לו פרוטה מזומנת לחלל עליה וגם אין לו כי אם מעט מעשר כנגד שוה פרוטה ואינו רוצה ליתן פרוטה כנגדו:

וחכמים

תרבא דאטמא. חלב הכליות שעל הירך: **זמר** י"ח דכנתא. צחקת חלב טהור הנקרא כנתא וצלע"ז אנטרי"ל כמו הדרא דכנתא דאמרינן בשחיטת חולין (דף מח.): **לעולם כרבי שמעון**. דלא קניס אלא צמדי דדמי לאיסורא ובאיסורא גופיה צמדי דעציד י"ח איסורא

דהיינו אמגוזי: **גרו צאמגוזי**. גרוים ומשוכים אחר אגוזים: **ומשגש** לבני טבחים. מטעה אותם באגוזים ושוכרין לבני הטבחים ומציאין לו החלב שגונבין אותו מאציהן והוא מוכרו צמר דכנתא: **מתני'** אינו חשוד על המעשרות. ולוקמין ממנו תבואה ששאר שני שזוע ואין לרייסי לעשר ודאי אלא דמאי. וטעמא דכולה מתני' מפרש בגמ': **גב' בני חומה**. דאינו יכול לאכול מעשר שני אלא לפניס מחומת ירושלים דכתיב (דברים יד) ואכלת לפני י"ח אלהיך וגו': **הטעמות**. דרבנן נינהו שיהא אדם אוכל חולין צטרהה: **הא חשוד** על הטהרות חשוד על השביעית: **מתיסין**. דקמתי אין חשוד כגון שראינוהו שנוהג דין מעשרות ושביעית צניעא צמוך ציתו דליכא למימר לפניס הוא עושה כיון דצניעא ק"ה עציד: **רבי ינאי אמר**. צרייתא דדייקין מניה הא חשוד (ט) י"ח כגון דהוה חשוד אחריוהו אשביעית ואטהרות וקביל אחריוהו שיהא ט"ח על שניהם: **זו דברי רבי עקיבא**. דחשוד על השביעית אינו חשוד על המעשר: **שביעית חמירא להו**. וכיון דחשוד אשביעית כ"ש אעמשרות: דהוה דהוה קרי להצריה. צאתיה דרבי יהודה: **דיירא נר דיירא**. גר צן גיורת: **סיסי** לי. שכר טוב ט"ח שלל אכלתי פירות שביעית כוותך. יש מפרשים י"ח רבי עקיבא סמימאה דאמרינן צנסהדרין צאלו הן המנאקין (דף פו.) סתם משנה רבי מאיר סתם צרייתא רבי נתן (ו) וכולהו אליבא דרבי עקיבא ולאו מילתא היא דהא צכמה דוכמתן אמרינן רבי מנחם סמימאה"ה רבי שמעון סמימאה"ה אלא רוב משניות איכא צהש"ס סתומות אליבא דר' עקיבא: **חשוד**

על המעשר חשוד על השביעית ומאן חכמים רבי מאיר היא דאמר חשוד לדבר אחד הוה חשוד לכל התורה כולה רבי יונה ור' ירמיה תלמיד ר' זעירא ואמרי לה ר' יונה ור' זעירא תלמידי ר' יוחנן חד אמר אבל חכ"א חשוד על השביעית חשוד

(א) ע"י ערוך ערך מרבנא דלית דגכס מרבנא. (ב) לקמן לה. יומא ע"ה. (ג) שנירובין פ"ג ושי"ג. (ד) גיטין נד. ע"ש. (ה) ומוכרין צ"ק א' [למאן כן פסגהדרין ע"י רש"י מגילה ב. ד"ה סמימאה ואולי צ"ל ר' חמיה. (ו) [כמותות ק"ה]. (ז) [לקמן לה: חולין כט.]. (ח) לשאר וצולין צ"ק א' [וע"י חוס' לעיל יא: ד"ה הרי חוס' כמותות כד. ד"ה שלי חוס' סוכה לט: ד"ה גמא]. (ט) [ומקבל צ"ק].

הגהות הב"ח

(א) בפרשה זו הכלל כל השוה: (ב) רש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא חשוד חשוד נהו:

לעזי רש"י

אינטרי"ל. שומן המעים.

מוסף רש"י

במד דכנתא. בחילוף כנתא, ולי נכאל לשון טומאה הוא (חולין צד.)

שיטה מקובצת

(א) במד כנתא קניסיה: (ב) לרבא ואמרי לה רב ארא אהבא לרבא: (ג) ובאיסורא גופיה: (ד) חומר חמירא עליה: (ה) המעשר כ"י מאי: (ו) פדיון. ס"א דתנן האחרון אחרון נתפס והפרי עצמו אסור חמירא עליה: (ז) זה וכו' כיון: (ח) נהי דאדרבנן חשוד: (ט) השביעית ועל המעשרות הא: (י) חשיד אחריוהו: (יא) במד כנתא: (יב) דעבירי בה איסורא: (יג) חשוד חשוד: (יד) ע"י שויהר בשניהם הסי': (טו) חתו לי שכר טוב וכו' ומדמגדף ליה בהאי מילתא שי"ח חמירא להו ל"א חתו לי קללה אם אכלתי פירות שביעית כמותן: (טז) מפרשים להכי קרי ליה ר"ע: (יז) במד פדולא דרב"ק: (יח) מעשרות כיון דבעו: (יט) כ"מ שמזכיר מעשר כ"י דמייירי במוכר מעשר שני: (כ) חשד לשאור והבלין: (כא) סתמא חשיד: (כב) קושיות מקשה ר"ת: (כג) חשוד וישן: (כד) וי"ל דחשוד כותי: (כה) סתמא דבאתריה דרבי יהודה: (כו) הדין נמי מעשר: